

Kraków pamięta o rocznicy wyzwolenia spod władzy zaborczej

2024-11-01

31 października 1918 roku Kraków jako pierwsze z dużych polskich miast odzyskał niepodległość. Z tej okazji w dniach 29-31 października w naszym mieście odbywały się uroczystości upamiętniające 106. rocznicę tego wydarzenia.

29 października na stadionie Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego Kraków „Zachód”, przy pl. Na Groblach 23, odbył się bieg sztafetowy reprezentacji krakowskich liceów o szablę kpt. Antoniego Stawarza. Zwycięzcami biegu zostali uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego im. Bartłomieja Nowodworskiego z czasem 6 minut 37 sekund 24 setnych. Drugie miejsce zajęli uczniowie VI Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza z czasem 6 minut 37 sekund 55 setnych, trzecią lokatę zajęli uczniowie IV Liceum Ogólnokształcącego z czasem 6 minut 50 sekund 97 setnych.

Nagrody zwycięzcom wręczyli zastępczyni prezydenta Krakowa Maria Klaman i przewodniczący Rady Miasta Krakowa Jakub Kosek.

W ramach uczczenia 106. rocznicy wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej zostały złożone kwiaty w miejscach historycznie najważniejszych dla wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej.

30 października, przed Urzędem Miasta Krakowa w Rynku Podgórskim 1 zostały złożone kwiaty pod tablicą poświęconą Legionistom Podgórskim poległym za ojczyznę. Odbyły się też uroczystości przy pomniku upamiętniającym bohaterski czyn zbrojny naszych rodaków walczących o wolną i niepodległą Polskę na pl. Niepodległości w Podgórzu. Tam także złożone zostały kwiaty. Program artystyczny podczas uroczystości zaprezentowała młodzież z IV LO im. Tadeusza Kościuszki i Szkoły Muzycznej I i II st. im. Bronisława Rutkowskiego.

Złożono kwiaty przy tablicy pamiątkowej na dworcu Kraków – Płaszów oraz na grobie kpt. Antoniego Stawarza na cmentarzu Rakowickim.

31 października przedstawiciele władz Miasta, Rady Miasta Krakowa oraz Rad Dzielnic I i XIII złożyli kwiaty pod tablicą na wieży Ratuszowej w Rynku Głównym.

W dniach 30–31 października Kraków został udekorowany biało-niebieskimi flagami. Flagi pojawiły się na budynkach Urzędu Miasta Krakowa i miejskich jednostek organizacyjnych. Biało-niebieskie były maszty przed Magistratem. Udekorowane biało-niebieskimi flagami zostały także maszty na Rynku Głównym i placu Niepodległości w Podgórzu. Miejska flaga pojawiła się także na Wieży Ratuszowej. Dodatkowo na placu Niepodległości były stojaki z flagami. Na ulice Krakowa wyjechał tabor komunikacji zbiorowej udekorowany flagami miejskimi. Podświetlone w barwach biało-niebieskich zostały po zmroku: kładka im. Bernatka, estakada Lipska-Wielicka.

Również pojazdy komunikacji miejskiej były udekorowane flagami w terminie 30–31 października.

Rys historyczny

I wojna światowa zakończyła się w Krakowie 31 października 1918 r. Tego dnia Kraków przestał być częścią habsburskiej monarchii i stał się częścią niepodległej Polski – państwa, które oficjalnie miało powstać dopiero 11 listopada 1918 r. W październiku mieszkańcy Krakowa postanowili wziąć sprawy w swoje ręce. Polscy posłowie do austriackiego parlamentu oraz austriaccy oficerowie polskiej narodowości doprowadzili do pokojowego przejęcia władzy. W Krakowie symboliczny wymiar miało przejęcie przez polskich żołnierzy – ubranych jeszcze w austriackie mundury – odwachu pod Wieżą Ratuszową. Budynek został przejęty przez Polaków, powieszono polskie flagi. Miasto zostało przejęte bezkrwawo. Dzięki determinacji i błyskawicznemu tempu działań Kraków odzyskał niepodległość dużo wcześniej niż inne miasta. Dla uczczenia tego wydarzenia co roku dokonywana jest symboliczna zmiana warty i organizowany jest bieg sztafetowy, w którym bierze udział młodzież z krakowskich liceów.

Antoni Stawarz, inicjator akcji oswobodzenia Krakowa był żołnierzem, kapitanem Wojska Polskiego, w czasach I wojny światowej porucznikiem armii austro-węgierskiej. W 1918 r. stworzył w wojsku organizację spiskową. 30 października żołnierze pod jego dowództwem opanowali dworzec kolejowy w Płaszowie. Dzień po powstaniu Stawarz z żołnierzami zajął austriackie koszary w Podgórzu, a następnie cały Kraków. Do wojska tłumnie przyłączali się mieszkańcy miasta, wśród nich liczni gimnazjaliści i studenci. Po wojnie Antoni Stawarz awansował do stopnia kapitana, służył w 57. Pułku Piechoty w Tarnowie. W 1935 r. rozpoczął pracę w krakowskim magistracie. W czasie II wojny światowej był członkiem Armii Krajowej. Zmarł w 1955 r., spoczywa na cmentarzu Rakowickim. Jego imię nosi jedna z uliczek na krakowskim Podgórzu.

Porucznik Ludwik Iwaszko – drugi, obok Stawarza, wielki bohater tamtych dni prowadził jeden z oddziałów, który przejął wszystkie obiekty wojskowe w Krakowie. Tuż po wydarzeniach krakowskich, 2 listopada 1918 r. por. Ludwik Iwaszko wyruszył na odsiecz Lwowa, gdzie walczył aż do wyparcia Ukraińców z Galicji. W 1920 r. brał udział w wojnie z bolszewikami w armii gen. Kazimierza Sosnkowskiego. Uczestniczył w I, II i III Powstaniu Śląskim. W sierpniu 1939 r. wyruszył na wojnę z Niemcami. W 1945 r. został aresztowany przez Gestapo i wysłany do oflagu Luckenwalde. Po wyzwoleniu wrócił do Polski. Po odmowie współpracy ze służbami Informacji Wojskowej, w 1946 r. został zmuszony do odejścia z wojska. Wkrótce Ludwik Iwaszko i jego rodzina zostali poddani szykanom oraz pozbawieni majątku. Do końca życia pozostał wierny ideałom polskiego oficera. Posiadał wiele odznaczeń wojskowych, szczególnym uczuciem darzył „Krzyż Wyzwolenia Krakowa 31 października 1918”, którego miniaturkę nosił aż do śmierci. Zmarł 22 czerwca 1975 r. i został pochowany na cmentarzu Bródnowskim w Warszawie.